

พฤติกรรมเอื้อเพื่อ ความเชื่อทางศาสนา และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจใน การบริจาคโลหิตของผู้บริจาคโลหิตในกรุงเทพมหานคร ALTRUISM, RELIGION BELIEF AND FACTOS EFFECTED TO BLOOD DONATIONS' MOTIVES OF DONORS IN BANGKOK METROPOLITAN AREA

ผู้วิจัย

อุสา สุทธิสาคร

Usa Sutthisakorn

jumping100@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมเอื้อเพื่อ ความเชื่อทางศาสนา และสิ่งจูงใจตลอดจนปัจจัยอื่นๆ ที่เป็นแรงจูงใจในการบริจาคโลหิตของผู้บริจาคโลหิตในกรุงเทพมหานครการวิจัยใช้วิธีการเชิงปริมาณและคุณภาพใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) จากผู้บริจาคโลหิต ณ ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย กรุงเทพมหานครเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามโดยให้กลุ่มตัวอย่างรายงานตนเองจำนวน 981 คน และสัมภาษณ์ผู้บริจาคโลหิตและเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทยจำนวนรวม 34 คน ระหว่างเดือนสิงหาคม 2555-กรกฎาคม 2557

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามข้อมูลพฤติกรรมกรรมการบริจาคโลหิต มาตรฐานเจตคติต่อการบริจาคโลหิตและมาตรฐานพฤติกรรมเอื้อเพื่อโดยมาตรฐานเจตคติต่อการบริจาคโลหิตมีค่าความเที่ยง Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.94 และมาตรฐานพฤติกรรมเอื้อเพื่อมีค่าความเที่ยง Cronbach's Alpha 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยาย สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน การถดถอยพหุคูณ และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการศึกษาพบว่าความเอื้อเพื่อ (altruism) เป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างมาบริจาคโลหิต

ทั้งในการบริจาคโลหิตครั้งแรก (ร้อยละ 61.20) และการกลับมาบริจาคโลหิตครั้งต่อไป (ร้อยละ 64.44) สอดคล้องกับที่ผู้บริจาคโลหิตส่วนใหญ่รายงานว่าไม่ต้องการสิ่งตอบแทน (ร้อยละ 61.26)

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมเอื้อเพื่อและความเชื่อทางศาสนาของผู้บริจาคที่นับถือศาสนาต่างกันพบว่าไม่แตกต่างกันการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของพฤติกรรมเอื้อเพื่อของผู้บริจาคโลหิตในแต่ละช่วงอายุ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธี Bonferroni พบว่า กลุ่มผู้บริจาคโลหิตวัยรุ่น (อายุ 18-25 ปี) มีพฤติกรรมเอื้อเพื่อสูงกว่ากลุ่มผู้บริจาคโลหิตวัยกลางคน (อายุ 41-55 ปี) และวัยสูงอายุ (อายุ 55 ปีขึ้นไป) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 8.75, $p < .01$ และ 19.87, $p < .01$ ตามลำดับ) นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มผู้บริจาคโลหิตวัยทำงาน (อายุ 26-40 ปี) มีคะแนนพฤติกรรมเอื้อเพื่อสูงกว่ากลุ่มผู้บริจาคโลหิตวัยสูงอายุ (55 ปีขึ้นไป) อย่างมีนัยสำคัญโดยมีความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 14.68, $p < .05$

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการบริจาคโลหิตครั้งปัจจุบันที่สำคัญได้แก่ จำนวนครั้งของการบริจาคในปีแรก ซึ่งมีอิทธิพลทางตรงสูงสุดในการทำนายพฤติกรรมกรรมการบริจาคโลหิตปัจจุบัน รองลงมาได้แก่ อายุ และเจตคติต่อการบริจาคโลหิต เพศชายมีจำนวนครั้งการบริจาคเฉลี่ย

สูงกว่าเพศหญิง และผู้ที่ให้เหตุผลว่ามาบริจาคด้วยใจ
เอื้อเฟื้อ มีจำนวนครั้งการบริจาคโดยเฉลี่ยสูงกว่าผู้ที่
รายงานว่ามีเหตุผลอื่น ๆ โดยมีสัมประสิทธิ์
การทำนาย (R^2).142

ผลการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า การบริจาค
โลหิตเป็นพฤติกรรมเอื้อเฟื้อที่มาจากแรงจูงใจแบบ
ผสมผสาน (impure altruism) ทั้งจากแรงจูงใจที่มาจาก
การนึกถึงสังคมเป็นหลัก (altruism) และคำนึงถึงตนเอง
เป็นหลัก (egoism) โดยมี “บุญ” เป็นกลไกผลักดันสำคัญ
ที่อยู่เบื้องหลังการบริจาคโลหิตของผู้บริจาคโลหิตชาว
ไทยส่วนใหญ่

คำสำคัญ พฤติกรรมเอื้อเฟื้อ การบริจาคโลหิต

ABSTRACT

The purposes of this study were to study
altruism, religion belief, incentives and other factors
motivated blood donation behavior of blood donors
in Bangkok metropolis. The methods used were
survey and qualitative methods. Participants were
recruited by the purposive sampling technique from
donors at the National Blood Centre. Data were
collected by self-report questionnaires of 981
volunteer donors, including 34 interviewed donors
and official services during the period of August
2012 to July 2014.

The instruments are donation behavior
questionnaires, attitude scale towards donation
behavior, including altruism scale. The reliability of
attitude scale towards donation behavior using
Cronbach's Alpha's was 0.94, meanwhile the
reliability of altruism scale using Cronbach's
Alpha's was 0.98. Descriptive statistics, multiple
regression and analysis of variance were used in
data analysis.

The results revealed that, altruism is the
main reason for first time donors (61.26%) and
regular donors (65.44%). It was found that 61.26%
of the participants needed nothing as incentives in
return.

Regarding altruism and religion belief,
there are not significantly different of altruism and
religion belief among donors who had different
religions.

The analysis of variance revealed the
significantly different between altruism among
donors in different age level. Mean comparisons
with Bonferroni technique found that youth donors
(18-25 years old) have significantly higher scores of
altruism that those of middle age donors (41-55
years old) and old age donors (more than 55 years
old) (Different means are 8.75, $p < .01$ and 19.87,
 $p < .01$ accordingly. Besides, working age donors
(26-40 years old) have significantly higher scores of
altruism that those of old age donors (more than 55
years old) with different mean 14.68, $p < .05$

Using regression analysis technique, the
factors related to donation behavior of blood
donors indicated significantly that the frequency of
the first-year donation had the highest effect on the
predictability of present blood donation behavior,
followed by the age and the attitude towards blood
donation. Regarding gender, the average of men's
donation frequency was higher than that of
women's. Donors who donated blood for altruistic
reasons had more frequency of blood donation
than those of other groups. The regression
coefficient (R^2) was .142. The analysis of qualitative
data revealed that blood donation behavior are
impure altruism which are motivated from both

altruism and egoism. In general, in context of Thai society, "making merit" are predominantly effective motivators that motivated blood donation behavior among Thai donors.

Keywords : Altruism, Blood Donation

บทนำ

ปัจจุบันแม้การแพทย์จะเจริญก้าวหน้า ทำให้มนุษย์มีอายุยืนยาวขึ้น แต่ปัจจัยสำคัญในการรักษาผู้ป่วยให้มีชีวิตรอดและมีคุณภาพชีวิตที่ดีปราศจากโรคภัย คือโลหิตที่ต้องใช้ในกระบวนการรักษาผู้ป่วย ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย ต้องจัดหาโลหิตให้ได้วันละ 1,500 ยูนิต เดือนหนึ่งไม่ต่ำกว่า 42,000 ยูนิต จึงจะเพียงพอจ่ายให้กับผู้ป่วยตามโรงพยาบาลต่างๆ ทั่วประเทศในปัจจุบันซึ่งยังมีการขาดแคลนโลหิตอยู่ ในประเทศที่พัฒนาแล้ว มีผู้บริจาคโลหิตประมาณ 5-10% ของประชากร ส่วนประเทศกำลังพัฒนามีสัดส่วนการบริจาคมาน้อยกว่านั้น (Lacetera & Macis, 2010: 226) ในประเทศไทยจากข้อมูลจากศูนย์บริการโลหิต สภากาชาดไทยพบว่าในปี 2555 มีผู้บริจาคโลหิต จำนวน 341,622 คน (สภากาชาดไทย, รายงานประจำปี 2554) แม้โลหิตจะขาดแคลนทั้งในประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาแต่องค์การอนามัยโลกได้ออกเป็นข้อกำหนดตั้งแต่ปี 1975 ให้ทุกประเทศรับบริจาคโลหิตโดยการอาสาสมัครและไม่มีข้อผูกมัดว่าต้องได้รับสิ่งตอบแทน (Voluntary Non-remunerated Blood Donations) เพื่อจะได้โลหิตที่ปลอดภัยจากเชื้อต่างๆ (Abolghasemi et al., 2010)

การศึกษาวจัยเกี่ยวกับการบริจาคโลหิต มุ่งศึกษาแรงจูงใจ (motives) ของผู้บริจาคโลหิตและไม่บริจาคโลหิตด้วยว่ามีปัจจัยใดเกี่ยวข้องตลอดจนให้ความสำคัญกับสิ่งจูงใจ (incentives) ที่จะทำให้คนมาบริจาคโลหิตมากขึ้น งานวิจัยส่วนใหญ่มีข้อค้นพบร่วมกันว่า พฤติกรรมเอื้อเฟื้อ (Altruism) เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่

อยู่เบื้องหลังแรงจูงใจในการบริจาคโลหิต อาทิงงานของ Kasraian & Maghsudlu (2011) พบว่าผู้บริจาคส่วนใหญ่ในอิหร่านจำนวนร้อยละ 85.6 บริจาคโลหิตเพราะเหตุผลด้านความเอื้อเฟื้อ เช่นเดียวกับงานวิจัยที่พบในอเมริกาโดย Gynne et al., 2003; Oswald & Gordon, 1993; Piliavin & Charng, 1990 และงานวิจัยในสวีเดนโดย Sojka & Sojka (2008) โดยความหมายของพฤติกรรมพฤติกรรมเอื้อเฟื้อคือแรงจูงใจที่บุคคลมีในการช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน แสดงออกเป็นพฤติกรรมช่วยเหลือ การให้การสนับสนุนบุคคลอื่นโดยปราศจากความเห็นแก่ได้ และใส่ใจต่อสวัสดิภาพของผู้อื่น (Otto & Bolle, 2011) นอกจากพฤติกรรมเอื้อเฟื้อแล้ว ปัจจัยด้านความรับผิดชอบสังคมและความเชื่อทางศาสนาก็เป็นแรงจูงใจที่มีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมการบริจาคโลหิตเช่นเดียวกัน (Condie, Warner & Gillman, 2008; Abohghasemi et al., 2011)

ด้านสิ่งจูงใจที่มีอิทธิพลต่อการบริจาคโลหิตยังมีข้อค้นพบที่ขัดแย้งกันมีทั้งอิทธิพลทางบวกและทางลบ งานวิจัยพบว่า สิ่งจูงใจที่จะมีผลทางบวกต่อการบริจาคโลหิตมักเป็นสิ่งที่ไม่ใช่เงินทอง อาทิ งานวิจัยของ Goette and Stutzer (2008) พบว่าผู้บริจาคโลหิตได้รับความดีใจจากการได้ถือเตอร์ งานวิจัยของ Lacetera and Macis (2008) พบว่า การให้หยุดงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายโดยมีการจ่ายค่าตอบแทนจากนายจ้างสำหรับผู้บริจาคชาวอิตาลีนำไปสู่ความถี่ในการบริจาคมากขึ้น ส่วนงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่าการให้เงินตอบแทนอาจส่งผลด้านลบต่อการบริจาคโลหิตได้แก่งานวิจัยในนิวซีแลนด์และสวีเดน (Chapman et al., 1996; Mellstrom & Johannesson, 2008) โดยพบว่าผู้บริจาคโลหิตจะไม่บริจาคถ้าให้เงินตอบแทน แต่ถ้าเป็นสิ่งที่ไม่ใช่เงินจะมีผลทางบวกต่อการบริจาค เช่น ถือเตอร์ สิ่งของที่เป็นรางวัลเล็กๆ น้อยๆ หรือการได้ลาพักในวันที่มาบริจาค การศึกษาในฮ่องกงยังพบว่าการได้รับผลตรวจเลือดฟรีก็เป็นสิ่งจูงใจสำหรับผู้บริจาคชาวฮ่องกงในการมาบริจาคโลหิตด้วยเช่นกัน (Hong & Loke, 2011)

นักวิจัยได้อธิบายว่าการให้เงินจะส่งผลต่อการบริจาคโลหิตเพราะบุคคลคิดว่าการรับเงินเป็นการลดทอนเกียรติภูมิของเขา(Benabou and Tirole,2006) และไม่อยากถูกสังคมมองว่าการบริจาคโลหิตของตนทำไปโดยมีเป้าหมายที่เห็นแก่สินจ้างรางวัล(Ellingsen and Johanessen, 2008) ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้บริจาคอาจจะอยากบริจาค่น้อยลงได้

จากงานวิจัยข้างต้นที่พบว่ามีความสนใจหลายปัจจัยในการบริจาคโลหิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ และความเชื่อด้านศาสนา รวมถึงสิ่งจูงใจในการบริจาคโลหิตที่อาจส่งผลด้านลบหรือด้านบวกต่อการบริจาคโลหิตได้ ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงต้องการศึกษาแรงจูงใจและสิ่งจูงใจตลอดจนปัจจัยอื่นที่มีอิทธิพลต่อการบริจาคโลหิตของผู้ที่บริจาคโลหิต ณ ศูนย์บริการโลหิต สภากาชาดไทย กรุงเทพมหานคร เพื่อนำข้อมูลมาหาแนวทางในการเพิ่มจำนวนผู้บริจาคโลหิต เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนโลหิตดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ ความเชื่อทางศาสนาและสิ่งจูงใจในการบริจาคโลหิตของผู้บริจาคโลหิตในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ อาทิ เพศ อายุ จำนวนครั้งในการบริจาคโลหิต และเจตคติกับการบริจาคโลหิต
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริจาคโลหิต

ขอบเขตของการวิจัย เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพจากผู้ที่มาบริจาคโลหิต ณ ศูนย์บริการโลหิต สภากาชาดไทย ถนนอังรีดูนังต์ กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรคือผู้บริจาคที่เข้ามาบริจาคโลหิต ณ ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย กรุงเทพมหานคร จากรายงานประจำปี

2554 ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย รายงานจำนวนผู้บริจาคโลหิตตลอดปี 341,622 คน

กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมในการวิจัย คือ ผู้มาบริจาคโลหิต ณ ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย กรุงเทพมหานครจำนวน 981 คน ได้รับการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) ในผู้ที่มาบริจาคโลหิตเป็นครั้งแรกหรือมากกว่า 1 ครั้งขึ้นไป โดยผู้วิจัยได้ขอให้ผู้บริจาคโลหิตที่บริจาคโลหิตเสร็จแล้วและนั่งพักรับประทานอาหารว่างในห้องรับรองช่วยตอบแบบสอบถามของผู้วิจัยโดยผู้วิจัยชี้แจง วัตถุประสงค์การวิจัย การตอบแบบสอบถามเป็นไปโดยสมัครใจสามารถปฏิเสธที่จะตอบแบบสอบถามได้ตลอดเวลาและผลการศึกษาจะนำเสนอต่อศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย

ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie และ Morgan(1970)ในการประมาณค่าสัดส่วนของประชากรและกำหนดให้สัดส่วนของประชากรเท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95%คำนวณขนาดตัวอย่างเท่ากับ 384 คน แต่เพื่อให้เกิดความครอบคลุมมากขึ้นจึงเก็บขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวนมากที่สุดเท่าที่จะทำได้รวมกลุ่มตัวอย่างจำนวน 981 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยผู้วิจัยได้ขออนุมัติดำเนินการเก็บข้อมูลจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย หลังจากได้รับอนุมัติจึงดำเนินการเก็บข้อมูลได้ในระหว่างเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2555

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบไปด้วย

1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ข้อมูลพฤติกรรมการบริจาคโลหิต

2) มาตรฐานเจตคติต่อการบริจาคโลหิตที่ประเมินเกี่ยวกับความเชื่อ ความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริจาคโลหิต มีจำนวน 10 ข้อ ลักษณะมาตรฐานเป็นมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ มีพิสัยระหว่าง 5 (ตรงมากที่สุด) ถึง

1 (ตรงน้อยที่สุด) มีค่าความเที่ยง (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.94

3) มาตรการวัดพฤติกรรมเอื้อเพื่อ ดัดแปลงจาก มาตรการวัดพฤติกรรมเอื้อเพื่อของสิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล (2557) จำนวน 26 ข้อ เป็นแบบประเมินตนเองลักษณะ มาตรการวัดเป็นมาตราประมาณค่าระดับการปฏิบัติ6ระดับ มีพิสัยระหว่าง 6 (มากที่สุด) ถึง 1 (ไม่เคยทำ) มีค่าความเที่ยง (Cronbach's Alpha) จากงานวิจัยนี้เท่ากับ 0.98

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงบรรยาย (descriptive statistics) ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่วัดตัวแปรต่างๆ

2. วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Analysis of Variance) ของพฤติกรรมเอื้อเพื่อของผู้บริจาคโลหิต จำแนกตามช่วงอายุและการนับถือศาสนา

3. วิเคราะห์เมทริกซ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในการวิจัยด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson-Product moment correlation coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพศ อายุ จำนวนครั้งในการบริจาคโลหิต และเจตคติกับการบริจาคโลหิต

4. วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อจำลองโมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยสำคัญในการบริจาคโลหิต โดยเทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรต้นเข้าสมการพร้อมกัน (enter method) ประมาณค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย และค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน การศึกษาเชิงคุณภาพ

ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก กับกลุ่มผู้บริจาคโลหิตที่บริจาคเป็นประจำตั้งแต่ 18 ครั้งขึ้นไป (ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยจำนวนครั้งของผู้บริจาคที่ได้จากการศึกษาเชิงปริมาณ) ด้านพื้นฐานทั่วไปและแรงจูงใจในการบริจาคโลหิต ตลอดจนสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ผู้แทนชมรมผู้บริจาคโลหิต 100 ครั้ง ผู้แทนชมรมคลับ 25 ที่ทำกิจกรรม

รณรงค์การบริจาคโลหิตในหมู่เยาวชนจำนวนรวม 34 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การจัดประเภทและการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมเอื้อเพื่อ ความเชื่อทางศาสนาและสิ่งจูงใจของผู้บริจาคโลหิต

การวิเคราะห์พฤติกรรมเอื้อเพื่อของผู้บริจาคโลหิตในกลุ่มศาสนาต่างๆ ทั้งพุทธ คริสต์และอิสลาม พบว่าผู้บริจาคโลหิตจากทั้งสามศาสนามีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อเพื่อไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยผู้บริจาคโลหิตชาวพุทธซึ่งมีจำนวน 795 คน คิดเป็นร้อยละ 81.00 มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อเพื่อ สูงสุด คือ 114.79 (S.D.=27.13) รองลงมาคือผู้บริจาคโลหิตชาวคริสต์ซึ่งมีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 1.70 มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อเพื่อ 113.24 (S.D.=32.16) และผู้บริจาคโลหิตชาวอิสลามซึ่งมีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50 มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อเพื่อ 110.87 (S.D.=33.45) ทั้งนี้มีผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ระบุศาสนาจำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 15.50 มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อเพื่อ 111.30 (S.D.=28.39) และผู้บริจาคโลหิตที่นับถือศาสนาอื่นจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.20 มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อเพื่อ 99.00 (S.D.=15.55)

ผู้วิจัยนำความเชื่อทางศาสนาวิเคราะห์ได้แก่ ความเชื่อที่ว่า การบริจาคโลหิตเป็นกุศลอย่างยิ่ง การบริจาคโลหิตเป็นการแสดงออกถึงความห่วงใยในเพื่อนมนุษย์ และการบริจาคโลหิตเป็นการนำหลักคำสอนในศาสนามาประยุกต์/ปฏิบัติ พบว่าค่าเฉลี่ยความเชื่อด้านศาสนาของผู้บริจาคโลหิตจากทั้งสามศาสนาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยผู้บริจาคชาวพุทธและชาวคริสต์ มีค่าเฉลี่ยความเชื่อทางศาสนาใกล้เคียงกัน คือ 13.03 และ 13.06 ตามลำดับ (S.D.=2.79 และ 2.13 ตามลำดับ) ส่วนผู้บริจาคโลหิตชาวอิสลามมีค่าเฉลี่ยความเชื่อทางศาสนาดังกล่าว 11.93 (S.D.=3.86)

ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พบว่า พฤติกรรม
 เชื้อเพื่อและความเชื่อทางศาสนามีความสัมพันธ์กันอย่าง
 มีนัยสำคัญในระดับปานกลาง ($r=.411$, $p<.001$)
 นอกจากนี้ยังพบว่าระดับอายุมีความสัมพันธ์ทางลบกับ
 พฤติกรรมเชื้อเพื่ออย่างมีนัยสำคัญ ($r=.129$, $p<.001$)
 หมายถึงว่าเมื่อมีอายุมากขึ้นมีแนวโน้มที่ผู้บริจาคนิยม

จะมีพฤติกรรมเชื้อเพื่อลดลง จากข้อค้นพบนี้ ผู้วิจัยจึง
 วิเคราะห์ต่อไปถึงความแตกต่างของพฤติกรรมเชื้อเพื่อ
 ของผู้บริจาคนิยมในแต่ละช่วงอายุ ดังตาราง 1 และ
 ตาราง 2

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนต่ำสุด สูงสุดของพฤติกรรมเชื้อเพื่อจำแนกตามช่วงอายุของผู้บริจาคนิยม

คะแนนมาตรฐานวัดพฤติกรรมเชื้อเพื่อของผู้บริจาคนิยม					
ช่วงอายุผู้บริจาค	จำนวน (ร้อยละ)	ค่าเฉลี่ย	S.D.	คะแนนต่ำสุด	คะแนนสูงสุด
ไม่ระบุ	6 (0.61)	86.50	54.52	29.28	143.72
18-25 ปี	245(24.97)	119.44	18.35	117.14	121.75
26-40 ปี	473 (48.22)	114.25	26.92	111.82	116.68
41-55 ปี	229 (23.34)	110.69	35.39	106.08	115.29
55 ปีขึ้นไป	28 (2.86)	99.57	40.97	83.68	115.46
รวม	981 (100)	114.13	28.40	112.35	115.91

ตาราง 2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของมาตรฐานวัดพฤติกรรมเชื้อเพื่อจำแนกตามช่วงอายุของผู้บริจาคนิยม

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	4	20160.035	5040.009	6.387***
ภายในกลุ่ม	976	770163.78	789.102	
รวม	980	790323.82		

*** $p<.001$

จากตาราง 1 พบว่าผู้บริจาคโลหิตกลุ่มวัยรุ่น (ช่วงอายุ 18-25 ปี) มีค่าเฉลี่ยมาตรฐานวัดพฤติกรรมเอื้อเพื่อสูงสุด คือ 119.44 (S.D.=18.35) รองลงมาคือผู้บริจาคโลหิตกลุ่มวัยทำงาน (ช่วงอายุ 26-40 ปี) มีค่าเฉลี่ยมาตรฐานวัดพฤติกรรมเอื้อเพื่อ 114.25(S.D.=26.92) ผู้บริจาคโลหิตกลุ่มวัยกลางคน (ช่วงอายุ 41-55 ปี) มีค่าเฉลี่ยมาตรฐานวัดพฤติกรรมเอื้อเพื่อ 110.69(S.D.=35.39) ผู้บริจาคโลหิตกลุ่มวัยสูงอายุ (ช่วงอายุ 55 ปีขึ้นไป) ค่าเฉลี่ยมาตรฐานวัดพฤติกรรมเอื้อเพื่อ 99.57(S.D.=40.97) โดยมีผู้บริจาคโลหิตไม่ระบุอายุจำนวน 6 คน มีค่าเฉลี่ยมาตรฐานวัดพฤติกรรมเอื้อเพื่อ 86.50(S.D.=54.52)

จากตาราง 2 เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของคะแนนพฤติกรรมเอื้อเพื่อในกลุ่มผู้บริจาคแต่ละช่วงอายุ ดังกล่าวแล้ว($F=6.387, p<.001$) ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธี Bonferroni เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ ได้ตัดกลุ่มที่ไม่ระบุอายุจำนวน 6 คนออกไป เหลือกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุที่นำมาวิเคราะห์เพียง 4 กลุ่ม จำนวน 975 คน ดังปรากฏในตาราง 3

ตาราง 3 การเปรียบเทียบรายคู่ผลต่างค่าเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อเพื่อของกลุ่มผู้บริจาคโลหิตที่มีช่วงอายุต่างกัน

ช่วงอายุผู้บริจาคโลหิต/ ค่าเฉลี่ยความแตกต่าง	1	2	3	4
1.อายุ 18-25 ปี	-	5.19	8.75**	19.87**
2. อายุ 26-40ปี	-	-	3.56	14.68*
3.อายุ 41-55 ปี	-	-	-	11.11
4. อายุ 55 ปีขึ้นไป	-	-	-	-

* $p<.05$, ** $p < .01$

จากตาราง 3 พบว่ากลุ่มผู้บริจาคโลหิตวัยรุ่น (ช่วงอายุ 18-25 ปี) มีคะแนนพฤติกรรมเอื้อเพื่อสูงกว่ากลุ่มผู้บริจาคโลหิตวัยกลางคน (ช่วงอายุ 41-55 ปี) อย่างมีนัยสำคัญโดยมีความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 8.75, $p<.01$ และกลุ่มผู้บริจาคโลหิตวัยรุ่นมีคะแนนพฤติกรรมเอื้อเพื่อสูงกว่ากลุ่มผู้บริจาคโลหิตวัยสูงอายุ (ช่วงอายุ 55 ปีขึ้นไป) อย่างมีนัยสำคัญ โดยมีความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 19.87, $p<.01$ นอกจากนี้กลุ่มผู้บริจาคโลหิตวัยทำงาน มีคะแนนพฤติกรรมเอื้อเพื่อสูงกว่ากลุ่มผู้บริจาคโลหิตวัยสูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญโดยมีความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 14.68, $p<.05$

ผลการวิเคราะห์เหตุผล/แรงจูงใจที่ทำให้ผู้บริจาคมาบริจาคโลหิต พบว่าเหตุผลสำคัญที่ทำให้มาบริจาคโลหิตในครั้งแรกและครั้งต่อมาก็คือมาด้วยใจเอื้อเพื่อ (altruism) คิดเป็นสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 61.26 และร้อยละ 65.44 ตามลำดับ) รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างรู้สึกว่าได้ทำบุญ (ร้อยละ 50.15 และร้อยละ 49.03 ตามลำดับ) คิดว่ามีผลดีต่อสุขภาพ (ร้อยละ 15.70 และ 23.04 ตามลำดับ) เพื่อนแนะนำชักชวน (ร้อยละ 13.97) ได้รับผลตรวจโลหิต (ร้อยละ 5.40 และร้อยละ 6.52 ตามลำดับ) นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 11.62 รายงานถึงความประทับใจในบริการในการบริจาคครั้งหลัง ดังในตาราง 4

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ จำนวน ร้อยละของเหตุผลสำคัญที่ทำให้ผู้บริจาคโลหิตมาบริจาคโลหิต

เหตุผลสำคัญที่ทำให้มาบริจาคโลหิตในครั้งแรก	ร้อยละของจำนวนผู้ตอบทั้งหมด	เหตุผลสำคัญที่ทำให้กลับมาบริจาคโลหิตอีก	ร้อยละของจำนวนผู้ตอบทั้งหมด
1. มาด้วยใจเอื้อเพื่อ	601 (61.26%)	1. มาด้วยใจเอื้อเพื่อ	642 (65.44%)
2. รู้สึกว่าได้ทำบุญ	492 (50.15%)	2. รู้สึกว่าได้ทำบุญ	481 (49.03%)

3. คิดว่ามีผลดีต่อสุขภาพ	154 (15.70%)	3. คิดว่ามีผลดีต่อสุขภาพ	226 (23.04%)
4. เพื่อนแนะนำ/ชักชวน	137 (13.97%)	4. ประทับใจในบริการ ¹	114 (11.62%)
5. ได้รับผลตรวจโลหิต	53 (5.40%)	5. ได้รับผลตรวจโลหิต	64 (6.52%)

หมายเหตุ ข้อมูลจากแบบสำรวจให้ผู้ตอบตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก

ผลวิเคราะห์สิ่งจูงใจของผู้บริจาคโลหิต ส่วนใหญ่รายงานว่าไม่ต้องการสิ่งของตอบแทน ร้อยละ 61.26 รองลงมา ร้อยละ 22.94 รายงานว่าต้องการผลการทดสอบสารเคมีในเลือด ส่วนผู้ที่รายงานว่าต้องการของที่ระลึกหรือเข็มสภากาชาดไทย หรือประกาศนียบัตรแสดงจำนวนครั้งในการบริจาค มีร้อยละ 7.03, 6.12 และ 6.12 ตามลำดับ และร้อยละ 4.08 ต้องการหนังสือธรรมะ ดังในตาราง 5

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์สิ่งจูงใจหรือความต้องการสิ่งของตอบแทนของผู้ที่มาบริจาคโลหิต

ความต้องการของผู้บริจาคโลหิต	จำนวนผู้บริจาคโลหิตทั้งหมด (%) (n=981)	จำนวนผู้บริจาคโลหิตครั้งแรก (%) (n=104)	จำนวนผู้บริจาคโลหิตรายเก่า (%) (n=872)
1. ไม่ต้องการสิ่งของตอบแทน	601 (61.26%)	55 (52.90%)	543 (62.27%)
2. ผลการทดสอบเลือด	225 (22.94%)	35 (33.70%)	190 (21.79%)
3. ของที่ระลึก	69 (7.03%)	7 (6.73%)	61 (6.99%)
4. เข็มสภากาชาดไทย	68 (6.93%)	8 (7.69%)	52 (5.96%)
5. ประกาศนียบัตรแสดงจำนวนครั้งในการบริจาค	60 (6.12%)	10 (9.61%)	59 (6.77%)
6. หนังสือธรรมะ	40 (4.08%)	4 (3.85%)	35 (4.01%)

ข้อมูลจากแบบสำรวจให้ผู้ตอบตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการบริจาคโลหิตและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริจาคโลหิต

การวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการบริจาคโลหิต โดยใช้สูตรการคำนวณสหสัมพันธ์ของ Pearson ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จำนวน 15 คู่ พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติจำนวน 8 คู่ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างชุดตัวแปรพบว่าไม่มีปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (multicollinearity) จึงทำการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณต่อไป เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษาในโมเดล (n=981)

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6
1. จำนวนครั้งในการมาบริจาคโลหิต (ปี 2555)	1.000					
2. จำนวนครั้งบริจาคในปีแรก	.275*	1.000				
3. เพศ ¹	.161*	.072*	1.000			
4. อายุ	.206*	.183*	.091	1.000		
5. เหตุผลในการมาบริจาค ¹	.152*	.056*	-.003	.002	1.000	

6. เจตคติต่อการบริจาคโลหิต	.075*	.049	-.075	-.052	.063	1.000
----------------------------	-------	------	-------	-------	------	-------

*** $p < .001$, ¹ เป็นตัวแปรเชิงกลุ่ม 2 ค่า โดยกำหนดค่าให้เท่ากับ 0 และ 1 (Dummy Variable)

การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่า จำนวนครั้งที่ผู้บริจาคโลหิตมาบริจาคในปีแรก เพศ อายุ เหตุผลในการมาบริจาค และเจตคติต่อการบริจาคโลหิต มีอิทธิพลทางตรงต่อ จำนวนครั้งในการบริจาคโลหิต ปัจจุบัน (ในปี 2555) โดยแบบจำลอง โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการบริจาคโลหิต มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (R^2) เท่ากับ .142 หรือตัวแปรต้นอธิบายการบริจาคโลหิตในภาพรวม คิดเป็นร้อยละ 14.2 ผลการวิเคราะห์แสดงดังตาราง 7

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณการบริจาคโลหิต

ตัวแปรต้น	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย		ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β)	t
	b	SE		
ค่าคงที่ (Constant)	.082	.222	-	.369
จำนวนครั้งการบริจาคฯ ในปีแรก (First_Freq)	.278	.037	.225	7.428***
เพศ (Dummy_Male)	.318	.070	.136	4.558***
อายุ (Age)	.017	.003	.155	5.128***
เหตุผลในการมาบริจาค (Dummy_Reason)	.330	.073	.135	4.527***
เจตคติต่อการบริจาคโลหิต (Attitude)	.010	.004	.073	2.458*

หมายเหตุ * $p < .05$, *** $p < .001$; ตัวแปรตามในการวิจัยคือความถี่/ จำนวนครั้งในการบริจาคโลหิตในปี 2555

จากการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรความถี่จำนวนครั้งการบริจาคโลหิตในปีแรกมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .278 ($\beta = .225$, $t = 7.428$, $p = .001$) มีอิทธิพลทางตรงต่อความถี่ในการบริจาคโลหิตในปี 2555 นั่นคือหากความถี่ในการบริจาคโลหิต ปีแรกมีจำนวนครั้งมากขึ้นส่งผลให้ปีต่อมาจำนวนครั้งในการบริจาคเพิ่มขึ้นด้วย ตัวแปรอายุมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย .017 ($\beta = .155$, $t = 5.128$, $p = .001$) มีอิทธิพลทางตรงต่อความถี่ในการบริจาคโลหิตในปี 2555 โดยอายุเพิ่มมากขึ้นอัตราความถี่ของการบริจาคในปีต่อมา จะเพิ่มขึ้นด้วย

ตัวแปรเจตคติต่อการบริจาคโลหิต มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย .010 ($\beta = .073$, $t = 2.458$, $p = .05$) มีอิทธิพลทางตรงต่อความถี่ในการบริจาคโลหิตในปี 2555 ถ้าบุคคลมีเจตคติที่ดีต่อการบริจาคโลหิต อัตราความถี่ของการบริจาคโลหิตในปีต่อไป จะเพิ่มขึ้นด้วย

ตัวแปรเพศ เป็นตัวแปรที่มีระดับการวัดนามบัญญัติ ได้รับการแปลงค่าเป็นตัวแปรดัมมี่ มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย .318 ($\beta = .136$, $t = 4.558$, $p = .001$) พบว่า เพศชายมีอัตราจำนวนครั้งในการบริจาคโลหิตสูงกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตัวแปรเหตุผลในการบริจาคโลหิต เป็นตัวแปรที่มีระดับการวัดนามบัญญัติ ได้รับการแปลงค่าเป็นตัวแปรดัมมี่ มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย .330 ($\beta = .135$, $t = 4.527$, $p = .001$) พบว่า กลุ่มผู้ที่ให้เหตุผลว่ามาบริจาคด้วยใจหรือความเชื่อเพื่อโดยไม่หวังผลตอบแทน มีอัตราความถี่ในการบริจาคโลหิตในปี 2555 สูงกว่ากลุ่มผู้ที่ให้เหตุผลในการมาบริจาคโลหิต อื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปผลการวิจัย การศึกษาเชิงคุณภาพ ผลการศึกษา ข้อมูลเชิงคุณภาพพบข้อมูลดังนี้

1. การบริจาคโลหิตเป็นพฤติกรรมเอื้อเฟื้อที่มาจากแรงจูงใจแบบผสมผสาน (impure altruism)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริจาคโลหิตชี้ให้เห็นว่า การบริจาคโลหิตเป็นพฤติกรรมเอื้อเฟื้อที่มาจากแรงจูงใจแบบผสมผสาน (impure altruism) ทั้งจากแรงจูงใจแบบนึกถึงสังคมเป็นหลัก (altruism) และคำนึงถึงตนเองเป็นหลัก (egoism) โดยผู้บริจาคโลหิตได้รับความพึงพอใจจากปริมาณโลหิตที่มากขึ้นเพื่อนำไปช่วยเหลือคนอื่นและได้รับความสุขใจหรือผลตอบแทน เช่น ผลบุญ หรือการมีสุขภาพดีที่ตนเองจะได้รับจากการบริจาคโลหิตอีกด้วย อาจกล่าวได้ว่า “บุญ” เป็นแรงผลักดันสำคัญที่อยู่เบื้องหลังการบริจาคโลหิตของผู้บริจาคโลหิตชาวไทยส่วนใหญ่ การสัมภาษณ์ยังพบความสอดคล้องกับ Piliavin et al., (1982) ที่เชื่อว่าผู้บริจาคจะเกิดภาวะ “บริจาคโลหิตจนติดเป็นนิสัย” (donation addicted) หลังจากบริจาคโลหิตไปได้ระยะหนึ่ง เนื่องจากเมื่อถึงกำหนดบริจาคโลหิตผู้บริจาคจะต้องการมาบริจาคเองอย่างสม่ำเสมอเป็นกิจวัตร

2. ยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์สำหรับกลุ่มผู้บริจาคโลหิตวัยรุ่น

กลุ่มวัยรุ่นเป็นกลุ่มที่มีการบริจาคโลหิตเป็นอันดับ 2 และมีปริมาณผู้บริจาคประมาณ 1 ใน 4 ของผู้บริจาคทั้งยังเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมเอื้อเฟื้อสูงกว่าผู้บริจาควัยอื่น และยังมีระยะเวลาในการบริจาคอีกยาวนาน จึงเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญในการเชิญชวนให้มาบริจาคโลหิตทั้งนี้คนรุ่นใหม่อาจไม่ได้มีความเชื่อเรื่องบุญมากเท่ากับคนรุ่นก่อน อาจต้องใช้การเชิญชวนโดยการให้คำนึงถึงการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์หรือการทำเพื่อสังคมแทน จากการสัมภาษณ์ผู้นำนิสิตนักศึกษาที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม Club 25 หรือ Thailand Youth Donor Club ทำให้เห็นว่าการทำงานของกลุ่มเยาวชนด้านกิจกรรมบริจาคโลหิตนั้นมีความสำคัญมากทั้งนี้เพราะเยาวชนด้วยกัน จะสื่อสารกันได้ดีกว่า หรือเป็นลักษณะ

เพื่อนชวนเพื่อน ทำให้สามารถดึงคนมาบริจาคโลหิตได้มากกว่า

3. การบริจาคโลหิตควรเป็นวาระแห่งชาติและเป็นการทำหน้าที่พลเมือง

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย ตลอดจนผู้บริจาคโลหิตต่างมีความเห็นพ้องกันว่าควรสนับสนุนให้การบริจาคโลหิตเป็นนโยบายแห่งชาติเพื่อให้เห็นความสำคัญของการบริจาคโลหิตและหากทุกคนถือเป็นหน้าที่พลเมืองที่ต้องทำ ก็จะมีคนมาบริจาคอย่างสม่ำเสมอและโลหิตจะไม่ขาดแคลน

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ความเชื่อทางศาสนาของผู้บริจาคโลหิตพบว่า ผู้บริจาคโลหิตทั้งสามศาสนา ได้แก่ พุทธ คริสต์ และอิสลามมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมเอื้อเฟื้อและความเชื่อทางศาสนาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สะท้อนให้เห็นว่า ความแตกต่างของศาสนาไม่ใช่ปัญหาหรืออุปสรรคในการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ทั้งนี้เพราะแต่ละศาสนาต่างสอนให้คนประพฤติปฏิบัติดีต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันทั้งสิ้น ดังที่ศาสนาพุทธยกย่องผู้บริจาคโลหิตว่าเป็นการให้ทานบารมีในชั้นสูง เนื่องจากต้องเสียสละเลือดเนื้อให้กับผู้อื่นศาสนาคริสต์ได้เน้นความรักความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์เหมือนกับที่เรารักตัวเองและศาสนาอิสลามที่ได้เน้นการให้ทานเพื่อเป็นช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่ตกยากด้วยเช่นกัน ดังนั้นอิทธิพลทางศาสนาที่จะส่งผลต่อการบริจาคโลหิตก็น่าจะเป็นการที่บุคคลในแต่ละศาสนาสามารถเข้าถึงคำสอนสำคัญของศาสนาแต่ละศาสนาในการรักและช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์นั่นเอง อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเมืองไทยมีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ การเชิญชวน ประชาสัมพันธ์หรือรณรงค์บริจาคโลหิตเพื่อแก้ปัญหาขั้นสูงและการระดมบุญจึงยังเป็นประเด็นสำคัญที่ใช้อยู่ในสังคมไทยโดยทั่วไป สอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่รับบริจาคโลหิตสภากาชาดไทยที่พบว่า ในวันหยุดทางศาสนาหรือเทศกาลสำคัญมักจะมีผู้มา

บริจาคโลหิตมากเป็นพิเศษ เช่นเดียวกับงานวิจัยในอิหร่านของAboghhasemi (2011) ที่พบว่า ในปี 2010 ศูนย์บริการโลหิตได้รับโลหิตมากกว่า 37,000 ยูนิต ระหว่างวันสำคัญศาสนาคิดเป็น 3.5 เท่ามากกว่าวันธรรมดาที่รับบริจาค

จากผลการวิเคราะห์พฤติกรรมเชื้อเพื่อที่พบว่ากลุ่มผู้บริจาคโลหิตวัยรุ่น มีพฤติกรรมเชื้อเพื่อสูงกว่ากลุ่มผู้บริจาคโลหิตวัยกลางคน และกลุ่มผู้บริจาคโลหิตวัยสูงอายุอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งกลุ่มผู้บริจาคโลหิตในวัยทำงาน ก็มีพฤติกรรมเชื้อเพื่อสูงกว่ากลุ่มผู้บริจาคโลหิตวัยสูงอายุอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับความเห็นของ Scholz (2010: 195-202) ที่เห็นว่าการเป็นอาสาสมัครของคนใน generation X กับคนใน generation Y มีความแตกต่างกัน โดยพบว่าคนใน generation Y หรือคนรุ่นใหม่มีความพร้อมต่องานอาสาสมัครมากกว่าคนรุ่นก่อน

ส่วนเหตุผลที่ทำให้มาบริจาคโลหิต ส่วนใหญ่มาด้วยใจเชื้อเพื่อ สอดคล้องกับงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ(อรอุมา ช่วยเรือง, 2546; Otto & Bolle, 2011; Kasraian & Maghsudlu, 2012; Glynne et al., 2003; Oswalt & Gordon, 1993; Piliavin & Charng, 1990; Lownic et al., 2012)ด้านสิ่งจูงใจหรือสิ่งของตอบแทน พบว่าผู้บริจาคโลหิตส่วนใหญ่ไม่ต้องการสิ่งของตอบแทน สอดคล้องกับงานวิจัยในอิหร่านของ Kasraian & Maghsudlu (2012) ที่ผู้บริจาคโลหิตร้อยละ 74.7 ไม่ต้องการสิ่งตอบแทน รองลงมาสิ่งที่ผู้เข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้ต้องการคือ ผลการตรวจสารเคมีในเลือด สอดคล้องกับงานวิจัยในฮ่องกงที่พบว่าผู้บริจาคส่วนใหญ่บริจาคเพื่อจะรับรู้ผลเลือดและได้ตรวจร่างกายฟรี (Hong & Loke, 2011)ทำให้เห็นได้ว่าการตรวจสารเคมีในเลือดน่าจะเป็นสิ่งตอบแทน/สิ่งจูงใจที่มีคุณค่าและมีความสำคัญในกลุ่มผู้บริจาคโลหิตในการวิจัยนี้ด้วย

การศึกษาจำนวนครั้งหรือความถี่ของการบริจาคโลหิตในปีแรก พบว่ามีความสัมพันธ์ในทางบวกกับพฤติกรรมการบริจาคโลหิตในปัจจุบัน และเป็นตัวแปร

ที่มีอิทธิพลสูงสุดที่ส่งผลต่อการบริจาคโลหิตในปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัย Schreiber et al., (2005) ที่พบว่าผู้บริจาคโลหิตที่บริจาค 3 ถึง 5 ครั้งในปีแรกจะมีสัดส่วนการเป็นผู้บริจาคประจำ (regular donors) มากขึ้นเป็นลำดับและสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kasraian & Tavassoli (2012) ที่พบว่าการบริจาคโลหิตในปีแรกสามารถทำนายการบริจาคโลหิตใน 3 ปีถัดมาได้อย่างมีนัยสำคัญ ถ้าบริจาคโลหิตในปีแรกบ่อยครั้งจะแนวโน้มจะบริจาคโลหิตในระยะต่อมาบ่อยครั้งซึ่งพบผลเช่นเดียวกันนี้ในงานวิจัยของ Yu et al., (2007) นอกจากนี้ตามแนวคิดของ Piliavin et al., (1982) ที่เห็นว่าการทำความเข้าใจพฤติกรรมการกลับมาบริจาคโลหิตมีความสำคัญ โดยเชื่อว่าผู้บริจาคจะเกิดภาวะ “บริจาคโลหิตจนติดเป็นนิสัย” (donation addicted) หลังจากบริจาคโลหิตไปถึง 3 - 4 ครั้ง สอดคล้องกับการศึกษาของ Zimmer et al., (1989) พบว่าผู้ที่กลับมาบริจาคโลหิตบ่อยครั้ง จะลดความรู้สึกด้านลบต่อการบริจาคโลหิตลง การบริจาคโลหิตยังเกี่ยวข้องกับกระบวนการเสริมแรงตนเองเมื่อผู้บริจาคโลหิตได้รับความสุขจากการบริจาคโลหิตของตนเองทำให้อยากกลับมาบริจาคโลหิตอีกอยู่อย่างสม่ำเสมอ

ข้อค้นพบสำคัญที่ได้จากการศึกษานี้ คือ การทำให้ผู้บริจาคโลหิตรายใหม่ที่มาบริจาคเป็นครั้งแรก กลายมาเป็นผู้บริจาคประจำ โดยทำให้ปีแรกของการบริจาคมีความถี่ในการมาบริจาคให้มากที่สุด การติดต่อสื่อสารกับผู้บริจาคโลหิตรายเก่าอย่างสม่ำเสมอมีความสำคัญเนื่องจากผู้บริจาคโลหิตส่วนใหญ่บริจาคโลหิตเฉลี่ยปีละ 2 ครั้งต่อปี หากสามารถทำให้ผู้บริจาคโลหิตรายเก่าเหล่านี้มาบริจาคเพิ่มขึ้นเพียง 1 ครั้งต่อปี ก็จะทำให้ได้ปริมาณโลหิตในการช่วยชีวิตเพื่อนมนุษย์มากขึ้นกลยุทธ์ด้านสิ่งจูงใจพบว่า แม้ผู้มาบริจาคส่วนใหญ่มาด้วยใจเชื้อเพื่อและไม่ต้องการสิ่งตอบแทน แต่มีผู้บริจาคส่วนหนึ่งยังต้องการผลตอบแทนเพิ่มเติมที่ระลึก สภากาชาดไทย ประกาศนียบัตรแสดงจำนวนครั้งการบริจาคหรือของที่ระลึกเล็กๆ น้อยๆ นโยบายเหล่านี้ก็ยังคงควรมีให้สำหรับผู้บริจาคโลหิตเช่นเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ผลการตรวจสอบสารเคมีในเลือดซึ่งมีผู้บริจาคต้องการมากกว่าสิ่งตอบแทนอื่น กลยุทธ์ด้านเป้าหมายของกลุ่มผู้บริจาคโลหิต ควรให้ความสำคัญกับกลุ่มวัยรุ่นหรือวัยเยาวชนให้มากขึ้น เนื่องจากเป็นกลุ่มที่บริจาคมากเป็นอันดับสองและสามารถบริจาคได้อย่างต่อเนื่องยาวนานได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อรณรงค์ให้มีการบริจาคมากขึ้นในหมู่เยาวชนนักเรียน นิสิต นักศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญและสามารถบริจาคโลหิตได้อีกอย่างต่อเนื่องยาวนานได้

บรรณานุกรม

- ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย.(2554).รายงานประจำปี 2554. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรอุมา ช่วยเรือง. (2546).การบริจาคโลหิตและปัจจัยที่ส่งเสริมการบริจาคโลหิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2546. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Aboghaseemi, H., Sadat, M., Divkalayi, H., Seighali, F. (2011).Contribution of religion to blood donation: Iran experience. Asian Journal Transfusion Science, 5(2), 185-186.
- Abolghasemi, H. Nasim, S., Hosseimi-Divkalayi., Seighali, F. (2010).Blood donor incentives: a step forward or backward. Asian Journal Transfusion Science, 4(1), 9-13.
- Benabou, R., Tirole, G. (2006).Incentives and prosocial behavior. American Economic Review,96, 1652-1678.
- Chapman, P., Carter, J., Woods, N. (1996). Blood money: Blood donors' attitude to change in the New Zealand blood transfusion service. British Medical Journal, 312, 1131-1132.
- Condie, S.J., Warner, W.K., Gillman, D.C. (2008).Getting blood from collective turnips: Volunteer donation in mass blood drives. Journal of Applied Psychology, 61, 290-294.
- Ellingsen, T., Johannesson, M. (2008).Pride and prejudice: The human side of incentive theory. American Economic Review, 98, 990-1008.
- Glynne,S.A., William, A.E., Nass, C.C., et al. (2003). Attitude towards blood donation incentives in the United States: Implications for donors recruitment. Transfusion, 43, 7-16.
- Goette, L., Stutzer, A. (2008).Blood donations and incentives: Evidence from a field Experiment, 2008 Jun; IZA Discussion Paper, No. 3580.
- Hong, J., Loke, A.Y.(2011).Hong Kong young people's blood donation behavior. Asian Journal Transfusion Science, 5, 49-52.
- Kasraian, L., Maghsudlu, M. (2012). Blood donors' attitudes towards incentives: influence on motivation to donate. Blood Transfusion,10, 186-190.
- Kasraian, L., Tavassoll, A. (2012). Relationship between first-year blood donation, return rate for subsequent donation and demographic characteristics. Blood Transfusion, 10(4), 448-452.

- Krejcie, R.V.,Morgan,D.W. (1970).**Determining Sample Size for Research Activities**. Educational and Psychological Measurement,30, 607-610.
- Lacetera, N., Macis, M. (2010). **Do all material incentives for pro-social activities backfire? The response to cash and non-cash incentives for blood donations**. Journal of Economic Psychology, 31, 738-748.
- Lacetera, N., Macis, M. (2008). **Motivating altruism: a field study**. IZA Discussion Paper.
- Lownic, E., Riley, E., Konstenius, T. et al., (2012). **Knowledge, attitudes and practices survey of blood donation in developing countries**. Vox Sanguinis,103: 64-74.
- Mellstrom, C., Johannesson, M. (2008). **Crowding out in blood donation: Was Titmuss right?**.Journal of European Economic Association,6, 845-863.
- Oswalt, R. M, Gordon, J. (1993). **Blood donor motivation: A survey of minority college students**. Psychological Reports, 72, 785-786.
- Otto, P.E., Bolle, F. (2011). **Multiple facets of altruism and their influence on blood donation**. Journal of Socio Economy, 40, 558-563.
- Piliavin, J.A., Callero, P., Evans, D.E.(1982). **Addiction to altruism? Opponent-process theory and habitual blood donation**. Journal of Personality and Social Psychology, 43, 1200-1213.
- Scholz,C.(2010).**Generation Y and Blood Donation: The Impact of Altruistic Help in a Darwiportunistic Scenerio**. Transfusion Medicine and Hemotherapy, 37, 195-202.
- Schreiber, G.B., Sharma, U.K., Wright, D.J, et al. (2005). **First year donation patterns predict long-term commitment for first-time donors**. Vox Sanguinis, 88, 114-121.
- Sojka,B.N., Sojka, P. (2008).**The blood-donation experience: self-reported motives and obstacles for donating blood**. Vox Sanguinis, 94,56-63.
- Yu, P.L.H., Chung, K. H. Lin, C.K. et al., (2007). **Predicting potential drop-out and future commitment for first-time donors based on first 1.5 year donation patterns: the case in Hong Kong Chinese donors**. Vox Sanguinis, 93, 57-63.
- Zimmer, E.A., Glidden, R.A., Honaker, L.M., Meyer, J.D. (1989). **Mood states in the volunteer blood donor**. Transfusion, 29, 27-30.